

Глеб Шульпяков
Писма до Якоб

ГЛЕБ ШУЛПЯКОВ

Писма до Якоб

Превод от руски:

Мария Липискова

СОНМ, 2013

*Книгата е издадена с подкрепата
на Акционерна търговска банка
„ИнтрастБанк“, Москва*

Преводът е направен по изданието:
Глеб Шульпяков
Письма Якубу
третья книга стихотворений
„Время“, Москва, 2012

© Мария Липискова, превод от руски
© Борис Праматаров, художник
© Нина Ай-Артян, фотография
© Издателство Сонм, 2013 г.

ISBN 978-954-8523-35-6

9 789548 523356

* * *

прозрачен като напечатан лист,
безцветен и замислен,
пейзажът живее в моя прозорец,
това, което ти се струва вън,
отдавна вътре в мен живее -
градината, в която прането се белее,
и супата на огъня кипяща
са също в мен,
трийсет и три прозореца
отворени са в мен - в тъмата
на душата, където е градината, в нея
гори, гори сухия огън,
в живота ми, което е било
(чува се как кукувица кука)
- и от огъня израства
пейзажът, в който мен ме няма

* * *

човекът от екрана сваля палтото си
и бинтовете от лицето, под които е
непостижимото за разума и погледа,
и се превръща в част от пейзажа през прозореца –
приличам на него, същият съм като него,
и моята пустота от милион страни
прониква като празник, който в мен е нетърпим,
пустотата – като вода – във тъмното запълва
пукнатините и порите, сухотата им –
пробягва под кожата и се превръща в мен

* * *

синя светлинка блуждае
в крайградската алея
- не е далече, нито близо,
едвам гори, примигва слабо,
като фенер между гредите,
на онзи, който миналата нощ
е спуснал елхите на земята,
върху небето е начертал звездите -
болезнено отекуват ударите му от тебешира,
лети в небесното корито,
той - едно малко око
зад затворената врата

на село

човек е самият себе си –
постепенно димът от лулата му
се издига на равен, гъст стълб;
преди да излезе с празното ведро
и да го напълни с вода,
човекът пали светлините в селото,
разперва облаците, подрежда гората,
а след това устройва виелица или гръм
(в зависимост от сезона) –
всъщност човекът с ведрото
просто преминава от един дом в друг –
и остава същия

* * *

в моя ъгъл - глух и от греди -
такава тишина е, че чувам кръвта си,
ударите ѝ в тесните капиляри,
ритмичната работа на дървоядите -
без шията и ръцете ми да се помръдват,
в моят ъгъл аз съм като Гъливер -
от тази страна на телескопа
гледам наоколо
(променям света според настроението си)
но чувам единствено равномерното скърцане,
- ще мине още някакъв си половин век,
изяден, разрушен - моят ъгъл
ще се разпадне под тежестта,
ще останат само скобите, огънати от времето
като стомана, един нов Гъливер -
ще ги повдигне от тревата в светлината и ще каже:
наистина умееха да сторят

изкуството на поезията

Живеех на село
И чаках приятел. Но
той не пътуваше,
все така не пътуваше.
Разпътница!
Скитах се сам.
Сред пожълтялата трева
- сред тишината се чува
реката
и полета на птицата,
не се съмнявах:
всичко наоколо
- облаците и боровете,
облите камъни и дори сините локви
(не говоря за себе си)
имаха причина.
Всичко тук е призовано
да се яви в живота.
Тук аз не съм бащата,
напуснал съм семейството,
забравил съм децата
- така *някой*

забравил е за нас.

Не си спомня.

Забравени изглеждаха.

Дъбът с короната

в празното небе.

Мокрите кучета.

Пътеката, която не води никъде.

Искрящите проводници.

Земеровките.

Дори фенерът премигващ

като морзова азбука:

точка-тире, тире -

викаше някого.

Но освен мен

никой друг

не виждаше фенера.

...Нощем

сънят не идваше.

И аз излизах.

Луната опакована

лежеше на дъното

на кутия със звезди -

но чуваше ли
някой
как те звънят?

Сам в полето
гледах към дома.
През прозореца
в тъмното, привиждаше ми се,
че има някой
(и налива чай)
- но кой ли? Нали
аз бях тук.
...Навярно така
исках да вляза
в чужда кожа.
Но грешах,
защото *този някой*
може да не знае,
че съществуваме.
Какво оставаше?
Да намеря думите
и да разкажа всичко.
Нека види.
Нека запомни.
Кои сме ние? Какво е в нас?

- ще се удиви!
Как почукват
семенцата -
думи.

* * *

гарванът прелита
от един тежък клон на друг -
тук за мен нещо свършва,
но аз безгрижен продължавам да живея,
на небитието пресъхналия сняг
издухвам вместо прах,
- така двигателят в нощта почуква,
сякаш са забравили да го изключат

* * *

люлее се къщата
върху бързата водата
на булевардното небе
а може би никъде
– люлее се
сред булевардите на москва (в отдавна
празните ръкави на москва) – и само
по навик
уличните кучета
според нуждите си
справят се
в забравените ъгли
(подобно на облак в главата
животът проблясва)
и бяга нататък
към небесната
москва

* * *

като скиор, който се движи в тъмното,
помня онова, което паметта не вижда –
все по-нататък, следите водят към гората,
все по-навътре, в мислите ми;
а борът, както обикновено скърца,
в замръзналата, гневна нощ,
скиорът излиза от гората

и се придвижва към реката
(вече виждам цветните огънове в далечината)
– и надолу се спуска, и скърца с език
огромна, като паметта, среднощната река

* * *

поезията расте от нищото –
да вземем картината,
окачена срещу прозореца,
по-точно моментът, когато
върху стената се появява сянка
на дърво, което расте
навън –

картината е неизменна, въпреки че
реката нарисувана
тече – а сянката напротив
ту е невидима, ту не
(в зависимост от облаците)
и полека-лека
обхваща реката

неподвижна е само стената
доколкото тя
не се вижда
(и това, което е върху нея) – стиховете
за движението/покоя

обекта/субекта
изкуството и живота
(не говоря за прозореца)
така ще си останат не -
написани

джемаа ел фна

*„сателитът се намира в мъртва зона...
.....намира се в мъртва зона...“*

Маракеш!

Розовите десени на стария град.

Белите сателитни чинии

напразно скандират в небето -

нито дъжд, нито филм ще им покаже небето.

Черната кабелна телевизия е угаснала.

И градът се събира вечер на площада.

Глави. Глави.

Глави. Глави. Глави.

Гласът от кулата сподавен стене.

Всички на молитва! Но никой не го чува.

Стотици ръце удрят по барабаните.

Стотици уста дюдюкат.

Стотици гърла крещят -

площадът ме хваща за гърлото.

„Какво искате, мосю?“

чувам някой да ме пита.

„Qu'est-ce que vous voulez?“ -

Махвам с ръка:

„Не искам да виждам гробницата на Саадитите“.

„Не искам да слушам приказки

от хиляда и една нощ“.

„Не искам черен дроб от хамелеон“.

„Не искам да променям нито бъдещето,

нито миналото“.

„А какво бихте искали, мосю?“ –

настойчиво пита мъжът в райрана джелаба.

„Можеш ли да ми върнеш моето „аз“ ?“ – питам го.

„Нищо по-просто от това, мосю!“

Той покорно примигва –

клепачите му са изрисувани в лилаво.

„Да отидем да квартала на двойниците.

Този, който е твоят, върху него

ще положиш ръцете си – ето така“.

Черните длани се свиват като „лодка“.

„И това е всичко?“ – „Да, това е всичко“. Усмивката му открива кривите му предни зъби.

„Combien? – Колко ще ми струва?“ – „Колкото

Аллах подсказе на сърцето ти“.

Широк, като живота площадът
се стича в адските пукнатини на улиците.
Утробата на града ръмжи.
В тъмнината на сергиите
са всички съкровища на света. Но къде
изчезна човекът с дълга дреха?
Едвам успявам да съзря водача си.

„Пристигнахме!“

Под килимите, във вълнена качулка
някой гледаше в празния екран на телевизора –
а до него чай и хляб.

И ме подканяше: „Хайде, друже“.

Замирам, скръствам ръце и –

.....
.....

„Аз съм – продавач на мента, седя с малинов фес!“

„Аз съм – водач на муле, с високи ботуши!“

„Аз съм – муле, мъкна на гръб бутилките с газ!“

„Аз съм – майстор ковач, в моите котли се вари
най-вкусния кус-кус!“

„Аз съм – кус-кус, можете да ме опитате!“

„Аз съм – тъкач, моите джелаби

са по-леки от въздух!“

„Аз съм – въздух, мириша на хляб и мокра глина!“

Сега, когато ме оставиха в Медина,
със ужас осъзнах, че аз съм – всъщност те:
продавачи и водачи, викачи и бедняци,
бродяги и майстори; аз гледам на света с техните
черни
очи; вдишвам дима на хашиша с техните вонящи
уста; отпивам от ментовия чай с техните напукани
устни;
с техните груби ръце стрижа овцете;
сдобих се с походка на
старо магаре; и сърбежа на улична котка.
Исках да намеря себе си
а се превърнах във всички!
във всички! стоя – и не мога да стана
от камъка

.....

В този момент екраните просветнаха
– сателитът е излязъл от мъртвата зона!
И градът застава пред телевизора.
А аз застивам наред пазара
и не помня: кой съм? какво става с мен?
„Мосю!“ – чувам глас над главата си.

Гласът е на патрулния полицаи.

„Документите Ви!“

- Струва ми се, аз не съществувам...

- На кой тогава му се струва, мосю?

* * *

отвътре моята стена мълчи;
от този край на стената гори
фенер или прозорец без щори –
не се вижда добре, оттук,
слушам само скърцането на камъните,
които се приближават все по-плътно до мен
стената със себе си говори
– мълчи стената, и аз мълча

* * *

п. а.

нашите мъртви
като студени виолончела
измъкваме ги от калъфите,
и ден след ден, нота по нота -
докосваме сухите и слаби струни -
припомняме си, как звучаха

* * *

моята черна кутия – монотонно звучи,
навива се лентата, докато
капризният поръчител
не изключи захранването –
но докато пращи и трепти
елмазната игла
аз ще си оставя тази вратичка –
харесвам тази мелодия,
в която бавно и неясно,
без препинателни и шевове,
думите се движат в своето русло
нагоре към реката, а животът е изтекъл

„calem“

Новата година обичам да я посрещам навън –
не харесвам тукашните „празненства“
уличните спекуланти, търговците
с евтини гирлянди,
пияните тийнейджъри в тунелите.

Обичам да посрещам Новата година, но не тук,
да се кача от гара Беларус
и да пътувам дълго, дълго
– до там, където старците от глинени напръстници
отпиват бавно кафето на верандите
и вестниците сутрин миришат на море –

където диша хоризонта в края на земята.

Веднъж, в последните дни
на старата годината,
оказах се в град сред скалите,
тук мостът е построен от Айфел,
и виси над пропаст –
и правят най-добрата бира на света.

Така, на Нова година се оказах в Порто.

Будех се от крясъка на чайките,
от звъна на катедралите. Разхождах се в града
смачкан и вкаменен, като
замръзнало през зимата белъо –
като гжелска утвар, звънарната
и покривите са покрити с изпечена, червена глина.

Такъв видях града тогава.

А избите? А лавките, където
стоят редиците с портвайн?
А надписите на бутилките,
които се четат като поема?
„Ферейра“, *„Порто Барос“*, *„Порто Покас“*
„Борхес“ и разбира се *„Calem“* –
този *„Calem“*, който под ударите
на градския часовник
се канех да изпия, докато стоя на моста

и мрака спуска се надолу по реката.

Към полунощ, когато сред небето
електрическите богове прелитат
и въздухът мирише на барут,

пиех „Calem“, но не вдигах тост
над тези катедрали,
над червените, като паспорта, покриви –
пиех за Москва, в онези времена,
когато гладната Москва,
разперила ръкави, лежеше в снега,
и бъдещето, бавно, като платно,
се вдигаше пред нас, над Копотня, –

и за това, което не можем да познаем.

началото на религия

ако скулптурата на кучето
на спирка „площадът на революцията“
е полирана до блясък
от милионите докосвания
значи е време да дадем име на кучето,
да му измислим родословие,
да го украсим с цветя и плодове,
и да поставим кутия
за парични дарения -

*вашият подземен път
се пази от бога на синьото разклонение!*

- ако това не се случи
означава, че дарението ви
е включено в цената
на билета

„Философия на общото дело“

син човешки, кой е твоят човек?

(страницата се обръща)

този, който е построил ковчега от камък?

(страницата се обръща)

или този, който го е заставил?

(подчертава се, а след това се изтрива)

разделил е морето на две? полетът

на стрелите е обърнал?

(книгата се затваря)

ти –

точката си и движещи се

по направлението чертички;

тежестта ти е нищожна, нищожни са следите ти

(като грамове

на болничен кантар) –

колкото повече са деленията, толкова по-близо е

това, което е лежало в началото,

което е било „до това“

(„или това е законът за целесъобразното

увеличение на земния капитал“) –

и отчетливият глас

обърни се в тъмното
ела и пристъпи към него

и попитай –
кой е твоят син?

* * *

реве и тътне вързаната лодка
на нощният кей, наоколо е мрак,
по-точно, в околностите на архипелага,
притиснат, като парче земя в джобове, е младият
моряк -
и по-точно, като необитаемо очертание,
между небето и земята, като остров,
плува и разкъсва тъмнината, и катедралите се
появяват -
апостол павел - апостол марко

арменски триптих

1

арарат -
ще извадя шапката ти от ръкава,
ще си я нахлупя на главата,
и никой няма да забележи

2

върху стълбата -
първата обраснала с трева, втората от камък
третата още в сняг
- мой ереван

3

има бряг, но вода няма -
има храм на брега, но бряг няма
има небе над храма, но храм няма
отдай това, което взел си - севан!

размишление в църквата
santa maria dei miracoli

по време на католическа меса
човек извършва поклонение,
коленичи върху ниска
дървена пейка -
и сякаш казва:
създателю, владико на света!
човекът - не е последното твое творение.

по време на православна служба
човек извършва поклонение,
коленичи върху хладния
каменен под на храма -
и сякаш казва:
създателю, владико на света!
човекът - е последният твой раб.

и когато говорят за Европа и Азия,
за това, което ни разделя, и колко малко е
общото между нас, мисля,
че не е в езика/културата,
историята или географията,
а в една пейка -

в онова малко стъпало,
което да преодолеем
е невъзможно

прадо

Редиците от месо на Рубенс.

Убитата птица на Гоя, с мръсни пера.

Скаридите на Бош, вътрешностите

на животни на Брьогел -

кипят и клокочат в огромни котли.

Сушената риба на Ел Греко.

Клоуни сноват между тезгясите.

„Педро Иванович Тъмният“ с кожена шапка.

Крясъците, конският тропот, звъненето на метала -

всичко се слива в грохота на пазара.

Единствено в редиците с платната

на Рафаело е тихо -

вятърът си играе с едно синьо късче.

И отново удряне, скърцане, свада.

Откъснатото ухо лежи на пода.

„Вдигнахме го, взехме го!“ - някой крещи

с дрезгав глас.

В небето бавно израства фигурата на кръста.

Всичко замира.

В тази безкрайна секунда тишина

се чува как в пещерата палят огън.

Плясъкът от веслата достига до другия бряг.

Лекият шум от разлистването на инкунабулите на

Йеронимус
и бръмченето на вретената.

...На следващия ден се събудихме рано,
целувахме се в леглото, със затворени очи,
като прилепи. Две фигури
- скица върху платното на Мадрид.
Картина, която никога, никой
няма да види.

* * *

*в морето черно, в мечешка хралупа,
където жълтите вълни една след друга
се хвърлят на брега – като купчина дрехи,
и морето шуми в хамбарите на битието, –*

мой нови овидий! напълно излишен
за отечеството си, отдавна забравил книжовното
наречие, загледан в небето над преждата от
плътни облаци над празните плажове,
безразличен към гърците и румънските даки
– сред бременни и гъсти облаци,

като нож за рязане на хартия,

крилото за миг, разрязва страниците

това е щастието, овидий –

това е правото – патриций

„кампо де фиори“

*След много години
Сред новият кампо де фиори
Поетът ще разпали метеж*

Чеслав Милош

1

...по пътя за площада –
тесен проход, малка улица (дори
не уличка, а пролука).
Слънцето не влиза тук.
Купуваш си пица, сядаш до стената,
– ядеш, докато не е изстинала,
и гледаш тълпата.

Стената (не мрамор, а гладък
отломък) – бяла и топла.
Над покривите виси купол –
железен, въздушен балон.
Празната му кошница се носи
– сенките се появяват и изчезват.
А тълпата стои.

Чужденец в този град, тук
идвам всеки ден.
Нито Колизеумът или Форумът,
съдът или банките, термите,
но само тъмната пресечка:
ето къде е оста на света. Тук
времето се събира, свива се.

Американци, французи, немци
надвикват се, блъскат карти.
Сити, самодоволни,
като комари в капка кехлибар
(и аз заедно с тях).
А малкият индиец –
продава запалки.

В кафенето на телевизора – наказателен процес:
„Мисис Кембъл, кажете,
откъде имате брилянтите?“
Тълпата замира. „Как само
се държи тази жена!“ – шепне.
А моят поглед пробягва по редовете :
„Числото на жертвите... замърсяването с нефт...“

Французинът-кукловод
повтаря едно и също.
Тълпата го обкръжава, залива се от смях.
Смешно е – певецът е мъртъв, а куклата
продължава да се криви върху сцената.

И монетите летят и падат в шапката.

Запушвам си ушите:

„Изгори света като Нерон,
убивай в гетото – нищо
освен чуждите брилянти
не е интересно!“ Не шумът
на вечния град, а скърцане
на ледена врата
– въртенето на оста,
чувам аз.

Не камъчета, а воденичен камък
под краката. Не латерна,
а молох движи кукловода.

Не валс, а марш
звучи над нас.

„Хора, свят –
как да ви събудя?“

И тогава решавам ето какво.

2

...докато ти спеше.

Аз си събрах багажа и напуснах хотела.

Усмихнах се на портиера през сълзи –
без аз самата да знам къде отивам.

Като сомнамбул, излизам
от хотела на площада
и сядам в нашето кафене.

„Синьора?“ Келнерът ми кимва.

Поръчвам си кафе и грапа.

Което обикновено ти поръчваш.

А пазарът шуми.

– Джордано Бруно в цветя!

Запалвам цигара, пиша. Но какво?

В себе си не намирам думите за теб.

„Не мога повече...“ Изтривам го.

„С теб ми е студено...“

И чувам ироничния ти глас:

„С мен *толкова* ли ти е зле, наистина?“

Крещя: „Добре ми е, наистина!“

Но това „добре“ – е студено...“

И не мога да ти го пратя.

И се поява този мъж.
С шорти, с тениска – съвсем обикновен.
Взе си стол, извини се
с акцент на чужденец.
Стои под паметниците и гледа
над главите на хората. И се усмихва.
Отваря капака.

Наоколо пият, чува се звън на вилици.
Продавачът претегля лимоните.
Устните му са побелели.
Иска да каже нещо, но къде са думите? Аз
разбирам *какво* ще се случи сега.
Това не е лице, а маска,
която ще падне.

Празната туба пада.
Косата се е слепнала, дрехите
са се намокрили (сервитьорът души наоколо).
А тълпата вече се е събрала.
Някакво момиче хвърля монета.
С отчужден поглед, отвътре:
Отривист удар! Още! Още един път!
Разочароващо издишване.

Той повдига поглед
- празен, прозрачен.
С разплакано лице.
Търси ме с очи, намира ме.
Пробуждам се, ставам. „Пуснете ме да мина!“
- придвижвам се към паметника.
Подавам сухата запалка.
И веднага на площада.

Стъпка, още една. Още. Изстрел!
Като платно сред вятъра -
светът се взривява.
Крясъци, звън, тропот.
Карабинерът на брега говори по радиостанцията.
А аз се спускам в пресечката.
в прохода, в убежището - тук,
таксиметровият шофьор протяга шия.
- „Какво става там, сеньора?“ -
„На гарата“. Към мен
гласът ми се завръща.
Край нас, размахвайки ръце,
пробягва малкият
индиец.

3

Събудих се от шума - на площада виеше сирена.

И видях, че ти не си до мен .....

.....

.....

.....

.....

.....

случай в Истанбул

*трябва да стана, да изляза от кафенето,
да отида в стаята си,
да затворя вратата/ прозореца/ да пусна
щорите, да си съблека ризата
- да падна в постелята, да потъна в съня -
но вместо това не мога да спра
да гледам улицата
където, като слепи, пред мен, прииждат хора -
не мога да отделя поглед от минувачите,
между които общото
е само този град и стените
само въздушните балони на фантазията,
свистящи над главите
- аз ги виждам*

*... преди няколко години
невисока, с пригладена коса,
събрана отзад (бедрата
опъват светлата ѝ пола).
Туркиня, преводачка -
тя повтаряше думите ми, думите.
С какво още можеш да подкупиш един мъж?
Широки вежди, маслинени очи.*

Тъмни, полупрозрачни,
сякаш излъчваха тревога,
тя знаеше *какво* ще се случи между нас.
После минават – колко? – четири години.
Романът ми излиза и аз се връщам в града.
В книжарницата журналисти,
английски, турски, музика –
която се слива в равен шум.
А аз през цялото време гледам над главите, търся
погледа ѝ. И не виждам, не виждам.
Тя не идва.

„Намери и подари книга“.
„Не може да бъде, тя да е забравила“.
Нали това е *нашата* история,
която разказвам в романа. Нашата нощ
подарих на героя си. Нашите чувства
разкрих пред целия свят.
Спускащ се по нагорещените камъни.
Грохотът на града отстъпва, помръква.
В старите килии е прохладата и тишина.
Водата във фонтана звъни – като в *този* ден.
„Как бихте искали да представим господина?“
Портиерът полуусмихнат.
Гледа – сякаш знае.

„За господина обикновено или турско?“
Ръцете ми не ме слушат, чашата
още малко, ще я изтърва.
Стоя, скрит зад вестника,
и слушам забравен глас:
„Това вие ли сте? При мен ли идвате?“

Суха длан, бързо здрависване –
нито дума, нито жест! само
под миглите тъмен блясък.
„Обявена за културна столица на Европа....
Поздравявам ви за книгата...“
Тя говори с чужд, делови тон.
Аз гледам нежната ѝ шия.
Влажните зъби, между които
езикът ѝ се показва, за да усети
горещия ягодов вкус
(ядяхме ягоди в кафенето)
И отново: „Нашият културен център ...“
„Сред почетните гости...“
Тя говори единствено, за да заглуши мислите ни.
Но аз виждам срама и любопитството ѝ.
Такива бяха очите ѝ, когато тя,
полугола, се притискаше към мен,
за да не видя голотата ѝ; и на вратата
когато забрани да я изпращам.

„Какво още?“ – Ставаме.
Чувствам как ризата ми се отлепва от кожата.
„Бих искал да ти подаря...“
И двамата гледаме книгата.
Сякаш под корицата ѝ стои присъда.
„Ако може да ми надпишете романа...“ –
С един жест на ръката тя прекосява галерията.
„За нас това е много важно, много“.
Аз покорно вземам писалката.

...Суха длан, нито секунда повече.
На стълбите се оглеждам –
светлата пола е изчезнала в стаята.
Черните релси на кипарисите,
върху масата червено петно от книга.
По пътя обратно влизам в кафенето.
Спомням си *тази* вечер, истинска вечер.
Столът отсреща стои празен –
защото тя не е дошла.
Ягодите стоят недокоснати и как
аз се прибирам сам в празната стая.
„Трябва да станеш – казвам си, да се събудиш. –
Да отидеш до хотела, да си пуснеш щорите.
Да заспиш, а утре да отлетиш от града“.
Но другият глас остава:

„Да ѝ разкажеш нощта - нощта,
когато ще свършим“. Нощта -
когато ще лежим. Нощта,
в която слушаме звука от тихото докосване.
Нощта - над нашите мокри
глави.

**елхата на манежния площад
(декември 2010)**

Моята жена е корейка (*този факт
има значение за сюжета*).

[13.00] Излизам с детето

както обикновено в събота

разхождаме се по булеварда - когато

[13.20] ми хрумва идеята

да покажа на детето новата елха.

Спуснахме се [13.30] по Никитска.

Елхата на Манежния площад се оказа

грозна (вместо с играчки, с реклами)

- реших [13.50] да отидем на зимната пързалка.

На Чистопрудний [14.15] имаше митинг.

Някои от защитниците на Москва

бяха дошли с децата си, които веднага

си направиха пързалка

край паметника на Грибоедов.

След като се наигра [14.45], моят

увисна на ръцете ми.

Спомних си за ледената пързалка.

На булеварда [15.00] с белите си „фигурки“

девойчетата се пързалиха.

Говореха френски.
„Странно! – помислих си [15.20], –
Вчера бях на село, ходих на баня
– а днес митинг, французойки...“
[16.00] ...Докато не съм замръзнал окончателно.
Знаех, че наблизо има пивница.
Пих [16.30] – и повторих [16.35],
и детето отиде до тоалет. Вече
можехме да се отправим към метростанцията
„Ловджийска редица“.
На ескалатора [17.00] си погледнах
телефона – 19 пропуснати обаждания!
Обадих се на жена ми.
„Не отивайте към метрото!“ Беше в паника.
И: „Не мога да се придвижва до вкъщи ...“
Скочих и си взехме такси
[17.15] движехме се по Никитска
по празния булевард.
...От гълпата жена ми
се криеше в арката на Рахманиновата зала.
Когато аз [17.40] я вкарах в колата, тя
взе детето и се разплака.
Пред очите ѝ бяха пребили един турист.
Тя се страхуваше за детето.
Тя [17.44] не искаше да живее в тази страна.

...Скоро след това празният и хладен площад
беше покрит с розова пелена от дим.
Грозната елха беше изчезнала, само
елховите клончета се вееха – все едно
през града е минало погребение.
Тълпата от нацисти се люлееше
като водорасли, – а колата ни
плуваше през тях като равнодушна риба.
Нито отвращение, нито гняв
изпитвах. Изумление –
ето какво остана: „А ако
не бях чул телефона?“
Световете, които ни обкръжаваха
– хората, които безгрижно обядваха
зад ъгъла на Тверска, и тези
които се бунтуваха пред Кремъл –
кънкьорките и защитниците
на старата Москва, – тези светове
изглеждаха плашещо различни, но
както никога близки. Разделяше ги
тънка (как стъклото на кола),
неразрушима линия.
По-дълговечна, защото
минаваше не между нас,
а вътре в нас. Аз

чувствах тази линия.

Какво виждаше детето през прозореца?

[18.30] То спеше.

Април

1

Обикновено градско езеро –
кръгло, около километър в диаметър.
Бараки, пристан. Надписи „*Не замърсявай*“
и „*Пазете гората от пожар*“.
Младите мами миришат на бира
(количките са паркирани до тях).
Спиците на велосипедите свистят.
Край гората пикник, музика:
„Животът е невъзможен... И нямам миг ...“
Чува се смях и удари от ракети.
Аз също преди се разхождах край езерото.
Пиех вино и се целувах. Обзаложих се
и скочих отвисоко в зимната вода.
След това си тръгнах.
Започнах нов живот. Излязох от кръга.

2

През елховите клони се вижда гробището –
море от свежи кръстове.
Расте градът на мъртвите, строи се.
Обикновено завършва на „...щейн“, „...ски“,
„...берг“.

По-рядко на „...ов“, „...ев“, „...аев“.
Самотен полумесец е „Омар Хайрулин“.
Академици, шлосери, всички са заедно,
„и този тук... и този ...и тази“
- не вярвам на очите си.
Някога и те са се разхождали край езерото.
Сами, по двойки. С колички.
Някои улици носят техните имена.
Училища, площади.
Но повечето, не са оставили след себе си следа.

3

Тези хора са ме научили на всичко –
на азбука, на роден език, на смятане;
как да държа писалка и струг.
Въпросът, който ще остане без отговор, е: защо?
Сега, между нас няма нищо, пустота.
„Когато си тръгваше...“

Всички звуци във вселената...“ –

Пикникът е в разгара си, пекат месото.
Приближавам се, вирам се в лицата.
Питам ги: „Познаваме ли се!“
Но в отговор, отеква само смях.
Дрънчат китари, хвърчила се пускат.

Когато музиката заглъхва, си
тръгвам. Дишам дълбоко.
Натрупалият сняг се рони, скърца.
Сърцето ми бие силно, сякаш ще изскочи.
Тихо е, и нищо друго.
Гората прилича на недостроен храм.
Мирише на глина, на дърво.

А зад колоните блести рекичка.

* * *

в мен живее сляп и мрачен скарабей;
скрит в празната кутия под кибритените клечки,
с грапава повърхност
от хитин - и с бугащи крачета, -
с мен му е уютно и не му е тясно,
с години книгата за слепи
чете в джоба на старото палто,
което са преместили отдавна

* * *

за някой облакът е като благо,
за някой като тъмен преход -
бездомното куче бяга
сякаш някой го очаква,
прозорците надничат под земята,
под прозорците догаря залезът -
бих сложил отдавна катинара,
да, жалко за изоставените кученца

палто

нахвърля се върху човека –
къса му копчетата, колана;
обръща му джобовете, ръкавите –
трие/къса/мачка/реже,
след това го захвърля на закачалката,
и човекът виси в килера –
забравен, никому ненужен
– диша тежко,
провесил розовата си
подплата

* * *

часовете обикалят в кръг кулата, работникът
безкрайно брой часовете,
да ти кажа, не съм от разговорливите,
хамбарите ми са почти празни,
живея до каменните стени,
с години огъня не виждам,
но когато огънят гори, и се появява сянка,
виж, как тя танцува

* * *

старите липи една до друга, плътно,
гнездата в тях са като черепи –
тихо, горе в тъмното звучат:
утре силен снегопад ще има,
въртележката в небето се издига
плясък от пасажии златна риба, –
бучките по пътя, тропот от копита –
аз стоя, и зимата в мен лети

МОЯТ СТИХ

сляп като птица сред вятъра
облепен с пера
чужди имена – като вкус в устата,
който ми е непознат –
с вечното претърсване по шевовете,
търсейки края на времето,
колко много бъдеще има – *там*,
и колко ми е студено в него

* * *

човек се състои от това, което яде и пие,
диша и облича през годините
- и тази книга я чета от края, като всичко;
потъналата лодка на пясъчния бряг,
замръзналите дрехи, внесени със студа вкъщи
и тези хора, сега които с мен стоят на масата;
тъмнината отначало е прозрачна,
и речта ѝ е плътна -
отваряш страницата и виждаш: тя е пуста

ПИСМО ДО ЯКОБ

„Якоб, здравей!

Не сме се виждали отдавна, откакто за пръв път стъпих в града ти, вече близо десет години. Честно да ти кажа, дори не помня, защо дойдох тогава в тази, изгубила предишната си слава

странноприемница.

Навярно, съм прочел някъде, че в хола ѝ се съхранява старинен интериор. Реших да видя как са били обзавеждани хотелите от началото на века.

Влязох, поръчах си кафе – и застинах от изумление.

Шкафове и кресла, стенни часовници, напомнящи саркофази, и никелирани музикални

автомати, тъмни огледала в олющени рамки,

отомански печки, телефони,

портативни грамофони и радиоприемници,

приличащи на сандъци,

и самите сандъци и кутии – холът беше буквално претъпкан със старинни вещи.

Аз бродех по килима, разглеждайки фигурите.

Може да ти се стори странно, че

отделям такова внимание на непотребните неща.

Но разбери – аз като повечето ми съотечественици,

изпитвам носталгия по старите мебели,

защото всички стари вещи в моята страна
са изгорени
по време войните и революциите. А тук
всичко беше напълно запазено.
Тогава видях клетката.

Клетката стоеше до прозореца, до палмата.
Можех изобщо да не я видя, толкова незабележимо
изглеждаше твоето жилище наред с пищните
антикварни предмети. Крясък, почукване,
свистене – ти
се улови за клетка. Стоеше в клетката
точно така, както и сега – десет години по-късно,
но сякаш
перата ти бяха повече тогава. Както сега
гледаше през прозореца, където се движеха
хората и колите,
и чайките летяха. И в твърдия ти поглед
не се четеше нищо друго, освен равнодушие –
към това, което виждаш.
Помня, че момчето-портиер ми каза,
че името ти е Якоб, но колко стар си?
Той не знаеше и повика стареца-чистач.
Този старец съм го запомнил с почернелите
от вакса

пръсти. Той намести шапката си на главата и каза,
че те помни, откакто седи на ъгъла
със своите четки, а той седи там цял живот,
така че...

Това беше странно усещане, Якоб!
За десет години, през които не сме се виждали,
аз обиколих половината земно кълбо, бях самотен,
нещастен, влюбен
и щастлив, роди ми се син и издадох
няколко книги – а ти все така си стоеше
в клетката,
спуснал червената си опашка: голяма, стара,
наперена птица върху дървената стълба.
Папагалът с библейско име Яков.

И така, завърнах се в Кападокия и се настаних
в твоя хотел. Беше чиста случайност –
че се оказах тук. Издателят ми
е резервирал стаята, без да подозира, че
странноприемницата е значеща за мен. Аз самият
в този момент не осъзнавах, че срещата ни
преди десет години съм я забравил,
ако трябва да сме честни.

И когато видях, си спомних. И се зарадвах.
В Кападокия се оказах на Пасха

бях радостен от това съвпадение, защото тази земя е древнохристиянска и в същото време свещена за мюсюлманите. Ето че тази земя е могла да приюти двете религии, да ги обедини – и да ми позволи да си представя, че и човечеството някога ще може да съвмести големите световни религии.

Ти знаеш, аз не съм религиозен човек, Якоб.

И ако нещо ме привлича в религиите, това е идеята, заложена в тях. Тази, която е давала шанс на милиони хора. От двете религии, живеещи в Кападакия, в исляма идеята за нравствена държава и справедливия социум.

А в християнството – идеята за победата

над смъртта,

идеята за безсмъртието на душата.

И двете (плюс, разбира се,

идеята за родоначалието в юдаизма) образуваха

в съзнанието ми съвършения образ

на световното устройство. На земята и на небето,

вътре

в човека те се справят с онова, с което човек

насама със своята религия и своя бог –

не може. И ето че в една глава

идеите на големите религии мирно съществуват
позволяват ми да си представя, че рано
или късно човечеството ще може
да ги помири.

Надявам се, разбираш, Якоб.

Що се отнася до твоя град,

при моето сегашно идване

ме порази това, че кафенетата и баровете
са станали съвсем европейски (наистина, с момиче
в баровете не можеш да се запознаеш).

Още и това, че управа на града е решила

да възстанови

старите Константинополски стени.

Това главата ми съвсем не го побира.

Какво са руините, Якоб? Това е времето, което

можем да докоснем. И ето че

започват да го дострояват. И да унищожават – това,
което е безценно.

Между другото, тези същите камъни,

които са се ронели под стъпките

на византийския император, когато той

се е сражавал сред стените на града. Тези *същите*
бойници, където еничарите са се хвърляли,

за да завладеят Константинопол. И ето

нови камъни и свежи бетонни шевове.
Освен това, ще се съ согласиш, гупаво е
и за туризма – защото истинският турист
идва не заради красотата, а заради изчезналото
време.

От друга страна, не съм аз този,
който ще упреква града ти, Якоб. Аз отдавна
не чувствам родния си град роден.

Този град, в който съм роден и израснал,
и който обичах, вече го няма. Хората,
минувачите по улиците – са ми чужди.

Все едно им е – какъв град ги обкръжава.

А в твоя град всяка разходка
носи откритие – ново потайно място, нова
още невидяна къща или сергия. В моя град
историята е била кратка. И да я разрушиш
се е оказала просто. Всичко, което ми остава,
е да се утешавам – с мисълта,
че ако един град се сменя с друг
и не се е превърнал в музей, значи
историята се движи, и градът живее.

Значи, не сме умрели още. Но нужна ли ми е
тази история? Така близка? И нямаше ли да е
по-добре,
като теб, Якоб – цял живот в една клетка

на една стойка, в един хотел?

В Кападокия дойдох по покана на
университета, който организираше среща
на поети и преводачи. Слушайки докладите,
си мислех, че преводът започва по-рано,
много преди
преводачът да е отворил книгата.

Преводът започва в главата ти, когато
откриеш нова, непозната култура. Когато
„присвояването“ на тази култура се превърне
в залог за нейното и твоето развитие. Пребиваване
в пространството, където няма разлика
между „падането на Константинопол“
и „превземането на Константинопол“ – доколкото
изкуството винаги притежава
и трета гледна точка.

Когато за пръв път дойдох в твоя град,
това се случи с мен. Просто
попаднах в него, както Алиса в кладенеца.
Без да знам нищо за известните джамии
на Истанбул,
усещах архитектурата на този град. *Усещах я*
както човек усеща великото изкуство,
така както, за да усетиш ислямската
архитектура – както и фреските с разпятието

в християнските храмове, – не е нужно
да си мюсюлманин или християнин.
Якоб, ето за такъв превод говоря.
За да се състои този превод, е нужно
да позволиш на чуждия свят да влезе в теб.
Да му позволиш *да те преведе*.
На мен, Якоб, това състояние ми е познато,
защото в моята страна дълго време беше забранено
да се пресичат границите.
Беше много сложно и скъпо – заради
безчовечния режим, който я управляваше.
Живеехме, както и ти, в клетка, много хора
от миналите поколения – например, баща ми –
умряха така, без да видят света. Разбира се,
сега е съвсем друго – вече много
години можем да пресичаме границите,
превеждайки света. И това навярно е основното
достигане на епохата на промяната, която
преживяхме.
А в останалото, Якоб, човек остава същия.
Където и да ходи, клетката на „аз-а“ – на неговото,
както ти би казал „първородство“ – се налага
да носи със себе си. От тази клетка

не можеш да избягаш.
В този смисъл малко ти завиждам,
разбира се.
Защото *теоретично* ти можеш
да полетиш. Заедно с чайките.
Докато - аз не мога“.

Глеб Шуляков

Роден 1971 година, живее и работи в Москва. Завършва Журналистическия факултет на Московския държавен университет.

Има издадени три книги с поезия - „Почукване“, 2001; „Жълд“, 2007; „Писма до Якоб“, 2012.

В САЩ през 2011 излиза стихосбирката му „A Fireproof Box“ в превод на Кристофър Матисън, включена в шорт листата на Best Translated Book Award - 2012.

Автор на романите „Книга на Синан“ 2005; „Цунами“ , 2008; „Фес“ , 2010; „Музеят на Данте“, 2013.

Автор е на пиесите „Пушкин в Америка“ (наградена в конкурса „Действащи лица“ - 2005) и „Малките хора“ (поставена в театър Маяковски - 2004).

Превежда от английски Тед Хюз и Робърт Хас.

Носител на наградата „Триумф“ за поезия през 2000 година.

Съдържание

прозрачен като напечатан лист...	5
човекът от екрана сваля палтото си...	6
синя светлинка блуждае...	7
на село	8
в моя ъгъл – глух и от греди...	9
изкуството на поезията	10
гарванът прелита...	14
люлее се къщата...	15
като скиор, който се движи в тъмното...	16
поезията расте от нищото...	17
джемаа ел фна	19
отвътре моята стена мълчи...	24
„calem“	27
началото на религия	31
„философия на общото дело“	32
реве и тътне вързаната лодка...	34
арменски триптих	35
размишление в църквата	
santa maria dei miracoli	36
прадо	38
„кампо де фиори“	41
случай в Истанбул	48
елхата на манежния площад	53
Април	57
в мен живее сляп и мрачен скарабей...	60
за някой облакът е като благо...	61
палто	62

часовете обикалят в кръг кулата...	63
старите липи една до друга, плътно...	64
моят стих	65
човек се състои от това, което яде и пие...	66
писмо до яacob	67

Глеб Шулпяков
Писма до Яков

стихове

първо издание

превод от руски: Мария Липискова

коректор: Мария Цветанова

художник: Борис Праматаров

Издателство Сонм

sonm@abv.bg

ISBN 978-954-8523-35-6

